

ABATTOIR FERMÉ INSTALLEERT EEN HELSE 'WHITE CUBE' IN DE 'BLACK BOX'

In *A Brief History of Hell* heeft de vaal belichte scène uit eerdere voorstellingen van Abattoir Fermé, zoals *Monkey of Snuff*, plaats geruimd voor de helwitte achtergrond van een kunstgalerie. De make-up die de acteurs vroeger regelmatig transformeerde in bleke, wandelende lijken met roodomrande ogen is vervangen door fluorescerende verfvlekken. Zo lijken deze personages tot leven gekomen kunstwerken. Toch zijn ze opnieuw een beetje dood, korstige zombiekoppen in kleur. Dood vanbinnen, want samen met kunst verkopen ze hun ziel voor veel, heel veel geld. De windbuil van een succesvolle verzamelaar, een rol van Chiel van Berkel, blijkt een gefaalde performancekunstenaar die platitudes als "ik verander...in een ander" uitkraamt, en zijn 'duifje', gespeeld door Hilde Segond von Banchet, beseft uiteindelijk dat ze toch een baby verkiest boven tientallen paren schoenen. Aanvankelijk passeren de clichés van het succesvolle leven in kunstkringen de revue: het chique sushirestaurant, de 'bubbels', de gebakken lucht die moet doorgaan voor kunstcritiek en het werk moet valideren. 'Basaal' en 'viriel' is bijvoorbeeld de bak met ijswater van de Zuidpool, eigendom van de blasé eigenares van de galerie met het korte bobkapsel, treffend en hilarisch neergezet door Kirsten Pieters. Haar assistente is een hipstermeisje op sneakers dat alle films van de wereld wil zien, gespeeld door Tine Van den Wyngaert.

Beginnen de onderdrukte frustraties van de vier mafketels op te spelen – man kauwt op borst van bobkapsel, duifje klaagt over de staat van de wereld, assistente wrijft over kruis man, opeens is daar – kwak – de uitgestorte bak met ingewanden. Bloedrood, lillend. Het is een kunstenares, ontploft, en verkocht als 'postkunst'. Voorstellingen van Abattoir Fermé kennen vaak een subtiel kantelmoment, waarop je als toeschouwer niet meer kan doen dan achteroverleunen en de escalerende gebeurtenissen over je heen laten denderen. En denderen doen ze. Een spervuur van opmerkingen en monologen over de wenselijkheid van definieerbaarheid, over de devaluatie van 'expertise', over de nivellering van de maatschappij wordt op ons afgevuurd, terwijl de kunst zelf in opstand komt tegen al dat getater, en de wereld aan scherven valt rond de personages. Er lijkt een zombieachtige epidemie te woeden buiten de galerie, misschien is de 'allesvernietigende debilisatiemachine' waar duifje maar over doorraast wel in gang gezet. Maar zichzelf vallen, binnenin de galerie, niet minder in stukken. Verzamelaar dwingt zijn collega's zelfs op de knieën om de verloren stukken van zijn leven op de grond te zoeken.

Het is geen gekke keuze om naar zombies te verwijzen in een voorstelling die massacultuur aan bod laat komen. In de zombiefilms van George A. Romero, zoals

Dawn of the Living Dead uit 1978, kan bijvoorbeeld een kritiek gelezen worden op welig tierend consumentisme. In die films is de overwinning doorgaans voor de zombies. Maar waar zijn de zombies hier? Hebben de vier al niet zelf hun eigen hel gecreëerd? Door hebzucht, pronkzucht, puur en onversneden egocentrisme. Of door, zich pijnlijk bewust van de valsheid in menselijk contact, dan maar een onmogelijk project te beginnen, zodat de assistente zich voelt “alsof ze in de hel zit.” Het antwoord op de vraag of wijzelf verantwoordelijk zijn voor helse toestanden lijkt dus positief. Ook duifje weeklaagt: “Vroeger of later verbeeldt iedereen zich z’n eigen hel!”

Edoch, klinkt dat niet als een platgetreden cliché? Door te spelen met de benadering van serieuze kwesties als de teloorgang van de westerse kunst (waarbij overigens de eenzijdig westerse blik van de vier commentatoren wordt belicht) en tussen clichés en hartverscheurende bekentenissen te laveren, prikkelt de voorstelling. De speelstijl is grotesk, de satire bot – baby’s op de barbecue en Simon de lintworm –, maar door een dergelijke dubbelzinnigheid vermijdt de voorstelling het terrein van de platte komedie. De voorstelling zelf is natuurlijk ook een paradox, want is zelf kunst, en neemt op haar manier dus ook deel aan het spel. Maar wat is het alternatief?

Dat lijken ook de personages te beseffen. Zij gaan gewoon door na hun degeneratie, die zoals zo vaak in de voorstellingen van Abattoir zowel geestelijk als mentaal is. Duifje is dier geworden, haar man beest. Zijn vrouwenhaat komt schuimend en kolkend aan de oppervlakte. Hij wil een MAN zijn, en wanneer hij woest zijn broek openritst, komt een climax eraan. Maar de broek blijft aan en het licht gaat uit, op de blacklight na. Daarmee meteen ingaand tegen de verwachtingen van het publiek, dat gewend is om de acteurs uit de kleren te zien gaan. En het kwebbelen boven een glas bubbels begint opnieuw. En het gekibbel. Maar de kunst heeft er genoeg van.

Ook voor Abattoir Fermé is er geen alternatief dan door te gaan. Zij zetten met *A Brief History of Hell* een nieuwe stap in hun ontwikkeling, terwijl die duidelijk hun signatuur draagt. De schaduwzijden van het bestaan als burger, de zelf opgelegde verdovingen/verhevingen van ervaring kwamen bij hen reeds in variaties aan bod. Maar waar de vorige, *Monkey*, aanvoelde als een synthese, bijna een op de spits drijven van hun vertrouwde beeldtaal, brengen ze hier nieuwe elementen binnen in een inhoudelijk prikkelende voorstelling, die visueel aantrekt en virtuoos gebracht is.